

مقاله

محاسبه تمدید مدت ناشی از تاخیر در پرداخت‌ها با

بررسی بخشنامه ۵۰۹۰ و ۱۳۰۰

ACEMI

d r a l a v i p o u r . c o m

پرداخت به موقع پیش پرداخت ها و صورت وضعیت ها از عوامل کلیدی در حفظ ثبات مالی و مدیریت بهینه جریان نقدینگی پیمان ها محسوب می شود؛ چراکه تاخیر در انجام این پرداخت ها می تواند توازن نقدینگی پیمانکار را برهم زده، ریسک اجرای پروژه را افزایش داده و در مواردی حتی منجر به توقف عملیات اجرایی و تاخیر در تکمیل پروژه گردد.

با توجه به اهمیت این موضوع، در اسناد داخلی و بین المللی مهلت هایی مشخص برای پرداخت پیش پرداخت ها و صورت وضعیت های موقت در طول اجرای پروژه تعیین می شود. چنانچه کارفرما در پرداخت مبالغ مقرر در این بازه های زمانی تاخیر نماید، موظف به جبران خسارت وارده به پیمانکار خواهد بود. در اسنادهای بین المللی، شیوه های متنوعی برای جبران این خسارات پیش بینی شده است؛ به گونه ای که پیمانکار در صورت تاخیر پرداخت از سوی کارفرما، از حقوقی همچون مطالبه خسارت دیرکرد در پرداخت (خسارت تاخیر تادیه)، تعلیق کار و حتی خاتمه قرارداد برخوردار است (برای مطالعه بیشتر به مقاله چالش های بندهای جبران خسارت و پرداخت در قراردادهای ساخت مراجعه کنید).

در این اسناد معمولاً تمدید مدت پیمان به صورت مستقیم به دلیل تاخیر در پرداخت های کارفرما پیش بینی نمی شود؛ باین حال در این چهارچوب، چنانچه پیمانکار به دلیل تعلیق کار دچار تاخیر مجاز شود، کارفرما مکلف است تبعات ناشی از این تاخیر را جبران کرده و در صورت لزوم، مدت پیمان را تمدید نماید.

در مقابل، در اسناد داخلی ایران با رویه ای نسبتاً متفاوت روبه رو هستیم. اگرچه در برخی قراردادها مانند اجرای کارهای ساختمانی به صورت سرجمع، حق مطالبه خسارت مالی یا حتی حق خاتمه پیمان در شرایط خاص برای پیمانکار پیش بینی شده است، اما در اغلب پروژه های کشور که بر پایه شرایط عمومی پیمان رایج (نشریه ۴۳۱۱) تنظیم می شوند، پیمانکار صرفاً حق درخواست **تمدید مدت پیمان** در صورت تاخیر در پرداخت را دارد و امکان مطالبه خسارت مالی صریحاً پیش بینی نشده است.

مطابق بند (الف-۹) ماده ۳۰ شرایط عمومی پیمان:

هرگاه کارفرما نتواند تعهدات مالی خود را در موعدهای درج شده در اسناد و مدارک پیمان انجام دهد، پیمانکار می تواند درخواست تمدید مدت پیمان را ارائه نماید.

با استناد به این بند در صورت عدم پرداخت به موقع صورت وضعیت ها و پیش پرداخت ها، پیمانکار مستحق تمدید مدت زمان پروژه است. اما سوال اساسی این است که چه رابطه ای میان مبلغ قابل پرداخت و تمدید زمانی وجود دارد و میزان تمدید مدت از چه رابطه ای محاسبه می شود؟

در این مقاله، با رویکردی تحلیلی، به بررسی دقیق رویه های داخلی در زمینه دیرکرد در پرداخت ها (تاخیر تادیه) و ارتباط میان اسناد مختلف از جمله شرایط عمومی پیمان رایج (نشریه ۴۳۱۱)، بخشنامه های ۵۰۹۰ و ۱۳۰۰، آیین نامه تضمین معاملات دولتی و سایر مستندات مرتبط پرداخته خواهد شد. هدف این مقاله تبیین نحوه محاسبه تمدید مدت پیمان ناشی از تاخیر در پرداخت ها در پیمان های مبتنی بر شرایط عمومی پیمان رایج یا همان نشریه ۴۳۱۱ است.

در ادامه، این مقاله به تمدید مدت در قالب دو محور اصلی یعنی دیرکرد در پرداخت صورت وضعیت ها و دیرکرد در پرداخت پیش پرداخت ها می پردازد و بخش های زیر بررسی می شوند:

۱. تمدید مدت به واسطه دیرکرد در پرداخت صورت وضعیت

۱.۱. بررسی ماده ۳۷ شرایط عمومی پیمان رایج (نشریه ۴۳۱۱) در خصوص مهلت پرداخت صورت وضعیت ها

۲.۱. بررسی بخشنامه ۵۰۹۰ و نحوه محاسبه تمدید مدت ناشی از دیرکرد در پرداخت صورت وضعیت ها (تاخیر تادیه)

۳.۱. بررسی بخشنامه ۱۳۰۰ و نکات تکمیلی در خصوص مهلت پرداخت صورت وضعیت ها و تمدید مدت ناشی از دیرکرد آن ها

۲. تمدید مدت به واسطه دیرکرد در پرداخت پیش پرداخت ها

۱.۲. بررسی آیین نامه تضمین معاملات دولتی

۲.۲. بررسی ماده ۳۶ شرایط عمومی پیمان رایج (نشریه ۴۳۱۱) در خصوص مهلت پرداخت پیش پرداخت ها

۳.۲. بررسی بخشنامه ۵۰۹۰ و نحوه محاسبه تمدید مدت ناشی از دیرکرد در پرداخت پیش‌پرداخت‌ها و جمع‌بندی تمدید مدت زمانی با استفاده از بخشنامه ۵۰۹۰ و ۱۳۰۰

توجه:

قبل از مطالعه این مقاله لازم است به موارد زیر توجه داشته باشید:

* منظور از "صورت‌وضعیت" در این مقاله صرفاً صورت وضعیت کارکرد است. چنانچه علاقه‌مند به آشنایی با صورت وضعیت تعدیل و خسارت دیرکرد در پرداخت آن هستید می‌توانید اولی و جامع‌ترین [کتاب راهنمای تعدیل](#) در ایران را که توسط انتشارات موسسه مهندسی و مدیریت ساخت علوی‌پور (ACEMI) منتشر شده، مطالعه نمایید.

* منظور از بخشنامه ۵۰۹۰ و بخشنامه ۱۳۰۰ به ترتیب بخشنامه‌هایی با شماره‌های ۵۴/۱۱۰۸۲/۵۰۹۰-۱ و ۵۴/۵۱۸۸/۱۳۰۰-۱ مورخ ۱۳۶۰/۰۹/۰۲ و ۱۳۶۱/۰۴/۰۸ می‌باشند که به دلیل مرسوم بودن و شناخته شدن این بخشنامه‌ها با عبارات‌های "بخشنامه ۵۰۹۰" و "بخشنامه ۱۳۰۰" در این مقاله نیز از این عبارات برای این بخشنامه‌ها استفاده شده است.

۱. تمدید مدت به واسطه دیرکرد در پرداخت صورت وضعیت

همان‌طور که در بخش قبل نیز اشاره شد، ماده ۳۰ شرایط عمومی پیمان راجع نحوه اعمال تمدید مدت در صورت دیرکرد در پرداخت را روشن می‌کند. این ماده تصریح می‌کند که پیمانکار می‌تواند در صورت وقوع شرایطی که موجب افزایش مدت اجرای کار می‌شود، از جمله عدم انجام تعهدات مالی کارفرما در موعدهای مقرر، درخواست تمدید مدت نماید. درخواست تمدید با ارائه محاسبات و دلایل توجیهی به مهندس مشاور ارائه می‌شود و پس از بررسی و تأیید، مراتب برای تصمیم‌گیری نهایی به کارفرما گزارش می‌شود. نتیجه تصمیم کارفرما به پیمانکار ابلاغ شده و مدت تمدید شده طبق محاسبات تعیین می‌گردد.

با این حال، یکی از کاستی‌های قابل توجه ماده ۳۰ آن است که روش و رابطه مشخصی برای محاسبه تمدید مدت ناشی از تاخیر در پرداخت‌های کارفرما ارائه نمی‌دهد. به همین دلیل سازمان برنامه و بودجه با ابلاغ بخشنامه‌های ۵۰۹۰ و ۱۳۰۰ به ارائه رابطه‌ای برای تمدید مدت ناشی از دیرکرد در پرداخت صورت وضعیت کارکرد پرداخته است (در این راستا خواندن مقاله [مروری بر تاخیرات موجه در پروژه توصیه می‌گردد](#)).

در این بخش به صورت اختصاصی مهلت پرداخت صورت وضعیت‌ها و نحوه مواجهه با تاخیر در پرداخت آن‌ها پرداخته می‌شود. در ابتدا، شرایط مندرج در شرایط عمومی پیمان راجع مورد بررسی قرار خواهد گرفت تا مهلت‌های مقرر برای پرداخت صورت وضعیت‌های موقت مشخص گردد. سپس با تحلیل بخشنامه‌های ۵۰۹۰ و ۱۳۰۰، نحوه محاسبه تمدید مدت پیمان در صورت عدم پرداخت به موقع صورت وضعیت‌های موقت از سوی کارفرما بررسی خواهد شد.

۱.۱. بررسی ماده ۳۷ شرایط عمومی پیمان رایج (نشریه ۴۳۱۱) در خصوص مهلت پرداخت صورت وضعیت‌ها

سوالی که در اولین گام باید به آن پاسخ داده شود این است که مهلت پرداخت صورت وضعیت‌های موقت چقدر است و از چه زمانی به بعد می‌توان گفت کارفرما در پرداخت‌های خود تاخیر داشته است؟

بند (الف) ماده ۳۷ شرایط عمومی پیمان رایج با عنوان "پرداخت‌ها" به صورت اختصاصی به فرایند ارسال و پرداخت صورت وضعیت‌های موقت پرداخته و مهلت پرداخت این صورت وضعیت‌ها را تعیین کرده است.

مطابق این ماده پیمانکار در پایان هر ماه، وضعیت کارهای انجام شده و مقدار مصالح و تجهیزات پای کار را اندازه‌گیری کرده و بر مبنای فهرست بهای منضم به پیمان، مبلغ صورت وضعیت را محاسبه و به مهندس ناظر تسلیم می‌نماید. مهندس مشاور صورت وضعیت دریافتی را بررسی کرده، در صورت نیاز اصلاح می‌کند و حداکثر ظرف ۱۰ روز از تاریخ دریافت از پیمانکار، آن را برای کارفرما ارسال می‌نماید. پس از وصول صورت وضعیت، کارفرما موظف است آن را رسیدگی کرده و پس از کسر مبالغ پرداخت شده بابت صورت وضعیت‌های قبلی و نیز اعمال کسور قانونی و قراردادی، باقیمانده مبلغ را حداکثر ظرف ۱۰ روز از تاریخ وصول، از طریق صدور چک به نام پیمانکار پرداخت نماید.

در نتیجه حداکثر مهلت کارفرما برای پرداخت صورت وضعیت‌های موقتی که به صورت ماهانه توسط پیمانکار تنظیم می‌شوند از تاریخ دریافت صورت وضعیت از پیمانکار برابر با ۲۰ روز می‌باشد.

۲.۱. بررسی بخشنامه ۵۰۹۰ و نحوه محاسبه تمدید مدت ناشی از دیرکرد در پرداخت صورت وضعیت‌ها (تاخیر تادیه)

اکنون که مهلت پرداخت کارفرما مشخص شد نوبت به نحوه محاسبه تمدید مدت ناشی از دیرکرد در پرداخت صورت وضعیت‌ها می‌رسد. در قراردادهای منعقد براساس شرایط عمومی پیمان رایج (نشریه ۴۳۱۱)، در صورت تاخیر در پرداخت صورت وضعیت‌های موقت، براساس ماده ۳۷ شرایط عمومی، طبق بند ۹ ماده ۳۰ عمل خواهد شد و در رابطه با نحوه محاسبه آن مطابق با بخشنامه ۵۰۹۰ اقدام می‌شود. رابطه محاسبه تمدید مدت به ازای تاخیر در پرداخت صورت وضعیت‌های موقت مطابق بخشنامه ۵۰۹۰ به شکل زیر است:

$$0.697 \times \text{مدت تأخیر در پرداخت } (\theta) \times \frac{\text{مدت اولیه پیمان } (T)}{\text{مبلغ اولیه پیمان } (P)} \times \frac{\text{مبلغ صورت وضعیت } (F)}{\text{دوره صورت وضعیت } (t)} = \text{مدت تمدید } (T)$$

در این رابطه:

مدت تمدید (T): تعداد روزهایی است که به مدت اولیه پیمان اضافه می‌شود؛

مبلغ صورت وضعیت (F): مبلغ ناخالص کارکرد صورت وضعیت که پرداخت آن تاخیر داشته است؛

دوره صورت وضعیت (t): فاصله زمانی بین تاریخ تسلیم صورت وضعیت فعلی و صورت وضعیت قبلی به کارفرما برحسب روز؛

مدت اولیه پیمان (T) و مبلغ اولیه پیمان (P): مقادیر ثبت شده در پیمان؛

مدت تاخیر در پرداخت: فاصله زمانی بین تاریخ واقعی پرداخت و تاریخ پرداخت طبق پیمان؛

ضریب ۰.۶۹۷: ضریب ثابت برای تقریب محاسبه صورت وضعیت خالص از مبلغ ناخالص.

۳.۱. بررسی بخشنامه ۱۳۰۰ و نکات تکمیلی در خصوص مهلت پرداخت صورت وضعیت ها و تمدید مدت ناشی از دیرکرد آن‌ها

مطابق ماده ۳۷ شرایط عمومی پیمان رایج، مهلت پرداخت بر مبنای ارسال ماهانه صورت وضعیت‌ها از سوی پیمانکار تعیین می‌شود. اما

اگر صورت وضعیت‌های موقت در بازه‌های بیشتر از یک ماه تنظیم شوند چه رویکردی باید اتخاذ نمود؟

اگر صورت وضعیت‌ها در موعد مقرر (یک ماهه) ارسال نشوند، مهلت پرداخت نیز متناسب با دوره ارسال، طبق بخشنامه ۱۳۰۰ تغییر خواهد کرد.

با بررسی بند (الف) ماده ۳۷ شرایط عمومی پیمان رایج مشخص شد که مهلت پرداخت صورت وضعیت موقت (در بازه یک ماهانه)، ۲۰ روز پس از ارسال آن توسط پیمانکار تعیین شده است. چنانچه صورت وضعیت موقت در مهلت یک ماهه تهیه نشود، مهلت پرداخت کارفرما نیز به تناسب دوره صورت وضعیت مطابق با بخشنامه شماره ۱۳۰۰ تغییر می‌یابد.

مهلت مجاز رسیدگی به صورت وضعیت یک ماه X دوره صورت وضعیت (روز)

30 روز

ممکن است این پرسش مطرح شود آیا این رویکرد در صورتی که بازه ارسال صورت وضعیت کمتر از یک ماه باشد هم صادق است؟ یا به عبارت دیگر اگر پیمانکار صورت وضعیت خود را در دوره‌ای کمتر از یک ماه به کارفرما تسلیم کند، آیا مهلت بررسی و پرداخت کارفرما نیز کاهش می‌یابد؟

مطابق نامه شماره ۳۴۸۴۳ سازمان برنامه و بودجه مورخ ۲۴/۰۴/۱۳۹۲ به انجمن شرکت‌های ساختمانی، توصیه سازمان برنامه و بودجه بر ابلاغ ماهانه صورت وضعیت است و چنانچه پیمانکار آن‌ها را در بازه‌های کوتاه‌تر ارائه دهد، مهلت بررسی و پرداخت از بازه ۲۰ روز تعیین شده در ماده ۳۷ کمتر نخواهد شد و ملاک پرداخت همچنان براساس صورت وضعیت ماهانه خواهد بود. در این نامه به صراحت اشاره شده است که:

در مواردی که ماده ۳۷ شرایط عمومی پیمان دقیقاً رعایت نشده و دوران هر صورت وضعیت کمتر از یک ماه باشد، صورت وضعیت‌های مذکور در محاسبه مدت تاخیرات ناشی از تاخیر در پرداخت صورت وضعیت‌های موقت موضوع بخشنامه‌های ۵۰۹۰/۵۴/۱۱۰۸۲ و ۱-۵۰۹۰/۵۴/۱۱۸۸ اثری نداشته و در محاسبه ملاک عمل قرار نمی‌گیرند و کل مبلغ صورت وضعیت مربوط به کارکرد حداقل یک ماه ملاک عمل است.

جمهوری اسلامی ایران

شماره: ۳۴۸۳۳

تاریخ: ۱۳۹۲/۰۴/۲۳

باز: ندرود

سلطنت برآمد ریوی و نگارند دایره ای ریوی جمهور

بسته تبلی

دبیر محترم انجمن شرکت های ساختمانی

موضوع: نحوه محاسبه تاخیرات ناشی از تاخیر در پرداخت صورت وضعیت های موقت

باسلام؛

بازگشت به نامه شماره ۹۲-۴۷۲۱۴ مورخ ۱۳۹۲/۴/۱۱ به آگاهی می رسد:

در مواردی که ماده ۳۷ شرایط عمومی پیمان دقیقاً رعایت نشده و دوران هر صورت وضعیت کمتر از یک ماه باشد، صورت وضعیت های مذکور در محاسبه مدت تاخیرات ناشی از تاخیر در پرداخت صورت وضعیت های موقت موضوع بخشنامه های شماره ۱-۱۱۰۸۲/۵۴/۵۰۹۰ مورخ ۱۳۶۰/۹/۲ و شماره ۱-۵۱۸۸/۵۴/۱۳۰۰ مورخ ۱۳۶۱/۴/۸ انری نداشته و در محاسبه ملاک عمل قرار نمی گیرند و کل مبلغ صورت وضعیت مربوط به کارکرد حداقل یک ماه ملاک عمل است.

غلامحسین حمزه مصطفوی

رییس امور نظام فنی

شماره: ۵۷۱۵۲

تاریخ: ۱۳۹۲/۰۵/۲۳

۲. تمدید مدت به واسطه دیرکرد در پرداخت پیش پرداخت ها

در بخش قبل با مهلت پرداخت و نحوه تمدید مدت در زمان دیرکرد در پرداخت صورت وضعیت ها آشنا شدیم. اکنون در این بخش به صورت اختصاصی به مهلت پرداخت پیش پرداخت ها و نحوه مواجهه با تاخیر در پرداخت آن ها اشاره می شود. در ادامه، ابتدا به بررسی آیین نامه تضمین معاملاتی اشاره می گردد تا با شرایط رایج پرداخت اقساطی پیش پرداخت ها آشنا شوید، سپس به ماده ۳۶ شرایط عمومی پیمان پرداخته می شود تا مهلت های مقرر برای پرداخت پیش پرداخت ها مشخص گردد و در نهایت با بررسی بخشنامه های ۵۰۹۰ نحوه محاسبه تمدید مدت پیمان در صورت عدم پرداخت به موقع اقساط پیش پرداخت ها از سوی کارفرما بررسی خواهد شد.

۱.۲. بررسی آیین نامه تضمین معاملات دولتی

شرایط مربوط به پرداخت یا عدم پرداخت پیش پرداخت، میزان آن و همچنین نحوه و زمان پرداخت معمولاً بر اساس توافق میان کارفرما و پیمانکار تعیین می شود و ممکن است در هر قرارداد بسته به شرایط پروژه و توافق طرفین متفاوت باشد. باین حال، در قراردادهای دولتی وضعیت متفاوت است؛ زیرا در این حوزه، چهارچوب پرداخت پیش پرداختها و نحوه تضمین آنها تابع مقررات مشخصی است. در همین راستا، آیین نامه تضمین معاملات دولتی به عنوان یکی از اسناد پایه، در قالب تصویب نامه هیأت وزیران تدوین و منتشر شده است. آخرین نسخه این آیین نامه تا زمان نگارش این مقاله، مربوط به تاریخ ۲۲/۰۹/۱۳۹۴ می باشد.

شایان ذکر است که مفاد این آیین نامه، علاوه بر پروژه های دولتی، در بسیاری از پروژه های غیردولتی نیز به عنوان مرجع و راهنمای تنظیم قرارداد مورد استفاده قرار می گیرد و در عمل مبنای تصمیم گیری بسیاری از کارفرمایان و دستگاه های اجرایی در تعیین شرایط پیش پرداخت محسوب می شود.

بند پ ماده ۶ این آیین نامه به پیش پرداختها و اقساط آنها اشاره کرده است و بیان می کند:

میزان پیش پرداخت از ۱۵ تا ۲۵ درصد مبلغ اولیه پیمان است که مقدار دقیق آن باید در اسناد فرایند ارجاع کار و پیمان از سوی کارفرما پیش بینی و قید شود.

در تبصره ۱ همین بند نیز ذکر شده است که در قراردادهای پیمانکاری صنعت ساخت، مبلغ پیش پرداخت در سه قسط به شرح زیر در ازای ارائه ضمانت نامه به نفع دستگاه اجرایی بدون کسر کسورات قانونی پرداخت می شود.

- قسط اول معادل ۴۰ درصد مبلغ پیش پرداخت پس از تحویل کارگاه؛

- قسط دوم معادل ۳۰ درصد مبلغ پیش پرداخت پس از تجهیز کارگاه که طبق شرایط تعیین شده در اسناد ارجاع کار و قرارداد برای شروع عملیات لازم است؛ و

- قسط سوم معادل ۳۰ درصد مبلغ پیش پرداخت پس از انجام ۳۰ درصد مبلغ اولیه پیمان طبق صورت وضعیت های موقت بدون محاسبه مصالح پای کار.

شماره قسط	مبلغ هر قسط نسبت به کل پیش پرداخت	موعد پرداخت
قسط ۱	۴۰ درصد	پس از تحویل کارگاه
قسط ۲	۳۰ درصد	پس از تجهیز کارگاه
قسط ۳	۳۰ درصد	پس از انجام ۳۰ درصد مبلغ اولیه پیمان طبق صورت وضعیت های موقت بدون محاسبه مصالح پای کار

پس از واریز اقساط اول و دوم پیش پرداخت (معادل ۷۰ درصد پیش پرداخت) نسبت مبلغ کل پیش پرداخت به مبلغ اولیه پیمان از مبلغ ناخالص تمام صورت وضعیت های موقت به استثنای تعدیل مابه التفاوت نرخ مصالح و پرداخت های مشابه کسر می شود و بعد از واریز قسط سوم، معادل ۱۱۴ درصد نسبت کل پیش پرداخت به مبلغ اولیه پیمان از صورت وضعیت ها کسر می شود، به نحوی که مبلغ پیش پرداخت تا آخرین صورت وضعیت موقت مستهلک شود.

۲.۲. بررسی ماده ۳۶ شرایط عمومی پیمان رایج (نشریه ۴۳۱۱) در خصوص مهلت پرداخت پیش پرداختها

اکنون که با نحوه پرداخت اقساطی پیش پرداختها، میزان هر قسط و زمان بندی تقریبی پرداخت آنها آشنا شدیم، لازم است برای درک دقیق تر مهلت و ضوابط پرداخت پیش پرداخت به ماده ۳۶ شرایط عمومی پیمان رایج مراجعه کنیم.

مطابق با مفاد ماده ۳۶ شرایط عمومی پیمان رایج، کارفرما متعهد می شود به منظور تقویت بنیه مالی پیمانکار، مبلغی را تحت

عنوان پیش پرداخت به وی پرداخت نماید. میزان، روش پرداخت، نحوه واریز و سایر ضوابط مربوط به پیش پرداخت، بر اساس دستورالعمل مربوطه‌ای تعیین می‌شود که در زمان ارجاع کار معتبر بوده و شماره و تاریخ آن در اسناد و مدارک پیمان درج می‌گردد.

بر اساس این ماده، پیمانکار موظف است در مواعدهای مقرر در دستورالعمل یادشده، برای دریافت هر یک از اقساط پیش پرداخت، درخواست کتبی خود را به مهندس مشاور ارائه دهد. پس از تأیید مهندس مشاور، کارفرما موظف است هر قسط پیش پرداخت را در قبال ارائه تضمین مقرر در دستورالعمل، بدون هیچ گونه کسور، به پیمانکار پرداخت نماید. در این ماده صراحتاً اشاره شده است که: مهلت پرداخت هر قسط پیش پرداخت ۲۰ روز از تاریخ درخواست پیمانکار که به تأیید مهندس مشاور رسیده است یا ۱۰ روز از تاریخ ارائه تضمین از سوی پیمانکار هر کدام که بیشتر است، می‌باشد.

۳.۲. بررسی بخشنامه ۵۰۹۰ و نحوه محاسبه تمدید مدت ناشی از دیرکرد در پرداخت پیش پرداخت‌ها

چنانچه کارفرما در پرداخت اقساط پیش پرداخت‌ها تاخیر داشته باشد و مهلت تعیین شده در ماده ۳۶ شرایط عمومی پیمان را رعایت نکند، تمدید مدت زمانی مطابق با بخشنامه ۵۰۹۰ محاسبه خواهد شد. بخشنامه ۵۰۹۰ دو رابطه برای محاسبه تمدید مدت ناشی از دیرکرد در پرداخت پیش پرداخت‌ها ارائه کرده است. این بخشنامه میان پرداخت قسط اول (بعد از تحویل کارگاه) با سایر اقساط پیش پرداخت تمایز قائل شده است. بدین ترتیب بسته به اینکه دیرکرد در پرداخت مربوط به قسط اول باشد یا سایر اقساط از یکی از دو روش زیر تمدید مدت زمانی محاسبه می‌شود.

الف) چنانچه کارفرما در پرداخت قسط اول پیش پرداخت تاخیری داشته باشد میزان تمدید مدت از رابطه زیر محاسبه می‌شود:

$$\text{مدت تأخیر در پرداخت} (\theta) = 0.9 \times (\tau) \text{ مدت تمدید}$$

ب) چنانچه کارفرما در پرداخت سایر اقساط پیش پرداخت به جز قسط اول تاخیری داشته باشد میزان تمدید مدت از رابطه زیر محاسبه می‌شود:

$$\text{مدت تأخیر در پرداخت} (\theta) = \frac{\text{مدت اولیه پیمان} (T)}{\text{مبلغ اولیه پیمان} (P)} \times \frac{\text{مبلغ کل کارکرد آخرین صورت وضعیت} (\uparrow)}{\text{تفاضل تاریخ آخرین صورت وضعیت و تاریخ دریافت اولین پیش پرداخت} (t)} \times (\tau) \text{ مدت تمدید}$$

منظور از آخرین صورت وضعیت، آخرین صورت وضعیت قبل از تسلیم ضمانت نامه است. مدت تاخیر در پرداخت عبارت است از: فاصله زمانی بین تاریخ واقعی پرداخت و ۲۰ روز از تاریخ درخواست پیمانکار که به تأیید مهندس مشاور رسیده است یا ۱۰ روز از تاریخ ارائه تضمین از سوی پیمانکار، هر کدام که بیشتر است.

جمع بندی تمدید مدت زمانی با استفاده از بخشنامه ۵۰۹۰ و ۱۳۰۰

در این مقاله، با تمرکز بر شرایط عمومی پیمان رایج (نشریه ۴۳۱۱) و بخشنامه‌های ۵۰۹۰ و ۱۳۰۰، به بررسی نحوه محاسبه تمدید مدت پیمان به علت تاخیر در پرداخت صورت وضعیت‌ها و پیش پرداخت‌ها در پروژه‌های داخلی پرداخته شد. در این راستا، روابط مختلفی که در عمل برای محاسبه تاخیر ناشی از عدم پرداخت به موقع به کار گرفته می‌شوند، معرفی و تحلیل گردید. هرچند این روابط ماهیت تجربی دارند و از پشتوانه علمی یا مبنای قراردادی صریح برخوردار نیستند اما در نبود دستورالعمل‌های دقیق، در پروژه‌های داخلی به‌طور گسترده مورد استفاده قرار می‌گیرند.

در مقایسه با رویه‌های بین‌المللی، مشاهده می‌شود که در اسناد معتبر در سطح بین‌الملل، رابطه مستقیمی برای محاسبه تمدید مدت ناشی از تاخیر در پرداخت‌ها ارائه نشده است؛ بلکه تأثیر تاخیر پرداخت بر مسیر بحرانی پروژه مبنای تصمیم‌گیری برای تمدید مدت پیمان قرار می‌گیرد. در عوض، ابزارهایی چون پرداخت خسارت مالی، جبران تاخیر تادیه، حق تعلیق کار و در نهایت حق خاتمه قرارداد برای پیمانکار پیش‌بینی شده‌اند که از منظر حقوقی و مدیریتی، رویکردی منطقی‌تر و عادلانه‌تر محسوب می‌شوند.

با این حال، با توجه به رواج شرایط عمومی پیمان نشریه ۴۳۱۱ در پروژه‌های داخلی، تسلط بر روابط و رویه‌های موجود برای محاسبه تمدید مدت ضروری است تا در چهارچوب فعلی نیز بتوان از بروز اختلافات و تفسیرهای سلیقه‌ای جلوگیری کرد. امید است در بازنگری‌های آتی شرایط عمومی پیمان رایج (نشریه ۴۳۱۱)، به این موضوعات توجه ویژه‌ای شود تا قراردادهایی متعادل‌تر، منصفانه‌تر و هماهنگ‌تر با استانداردهای بین‌المللی تنظیم گردد؛ همان گونه که در برخی قراردادهای همسان داخلی نظیر پیمان اجرای کارهای ساختمانی به‌صورت سرجمع، بهبودهایی در این زمینه حاصل گردیده است (برای مطالعه بیشتر در خصوص تمدید مدت زمانی می‌توانید به مقاله [الزامات زمانبندی و تحلیل تاخیرات در شرایط عمومی قرارداد + فایل نمونه قراردادی](#) مراجعه نمایید).

در این مقاله به سؤالات زیر پاسخ داده شده است

۱. مهلت پرداخت پیش‌پرداخت‌ها و صورت‌وضعیت‌ها در شرایط عمومی پیمان رایج (نشریه ۴۳۱۱) چگونه تعریف شده است؟
۲. آیا هر تاخیری در پرداخت صورت‌وضعیت‌های موقت یا پیش‌پرداخت‌ها منجر به تمدید مدت پروژه می‌شود؟
۳. چه رابطه‌ای میان تمدید مدت پروژه و تاخیر در پرداخت‌ها وجود دارد؟

جایگاه مبانی ارائه شده در آموزش‌های موسسه ACEMI

در نقشه راه جامع مدیریت ساخت موسسه مهندسی و مدیریت ساخت علوی پور، در سطح مهارت‌های سخت دوره‌ای با عنوان "[فرایند جامع آنالیز تاخیرات در پروژه](#)" به صورت جامع ارائه شده و به طور مفصل به تاخیرات، مدل‌سازی آن‌ها در برنامه زمان‌بندی و نحوه محاسبه تمدید مدت در پروژه‌ها می‌پردازد. در این دوره اسناد بین‌المللی معتبر مانند پروتکل SCL و اسناد داخلی از جمله شرایط عمومی پیمان و بخشنامه‌های ۵۰۹۰ و ۱۳۰۰ مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

همچنین در نقشه راه مدیریت دفتر فنی موسسه مهندسی و مدیریت ساخت علوی پور، دوره‌ای تحت عنوان [شرایط عمومی نشریه ۴۳۱۱؛ تفسیر نقایص چالش‌ها و مقایسه با قراردادهای بین‌المللی](#) ارائه شده است که برای درک کامل شرایط عمومی پیمان در ایران بسیار کاربردی می‌باشد. به جهت آشنایی با سایر دوره‌ها و تاریخ برگزاری آن‌ها می‌توانید به بخش [تقویم آموزشی](#) موسسه مهندسی و مدیریت ساخت علوی پور مراجعه نمایید.

dralavipour.com

برای دریافت مقالات بیشتر در خبرنامه موسسه ACEMI عضو شوید.

با ما همراه باشید موسسه مهندسی و مدیریت ساخت علوی پور			
+۹۸ ۲۱ ۴۶ ۱۰۰ ۴۴۵			+۹۸ ۲۱ ۴۶ ۱۰۰ ۴۵۰
	info@dralavipour.com	ACEMI	
	ACEMI_social	Alavipour_pm	
	ACEMI_channel	Alavipour_pm	

